
Anotace

**Pascal Engel: Les vices du savoir
Essais d'éthique intellectuelle**
Marseille, Agone 2019. 615 s.

Objemná kniha francouzského filosofa Pascala Engela skrývá pod slibným názvem *Nectnosti věděni*. Esej o intelektuální etice velice obsáhlé zkoumání toho, čím by měla být intelektuální etika. Snaží se tedy definovat, jakou by měla být její idea, čemu by se měla vyhýbat, čemu nepodléhat. Určitě by se měla vyhýbat pouhému moralizování, stejně jako sklonu považovat se prostě za etiku. Podle autora by intelektuální etika měla být (nebo by měla o to usilovat) autonomní, neměla by se, jak zdůrazňuje v závěru své knihy, redukovat na pouhou součást etiky jako takové; a rovněž by neměla být považována ani za „jednoduché odvětví epistemologie“.

Čím tedy je nebo čím by měla být intelektuální etika, co je jejím ideálem, k němuž se autor dobírá, neuctivě řečeno: doslova prodírá, houštinou několika stovek stran? Je to dle mého skromného soudu nekompromisní respektování pravdy jako takové. Jde o cestu lidského poznání k tomu, co je nebo není pravda, co je pouhé mínění, pouhá víra v něco nebo v někoho, co je pouhé přesvědčení o tom, co je pravda, čemu věřím nebo nevěřím. Tato cesta je velmi obtížná – a podstatné části knihy Pascala Engela jsou věnovány právě jí. S pečlivým zkoumáním této cesty, se seznámením s jejími základnostmi a oklikami se budou muset vyrovnávat mnohem zasvěceněji jiné texty, než je toto jen malé upozornění na závažné dílo.

Zmiňme proto zejména, že autor sám uvádí, že hlavním cílem, který si ve své knize klade, je zdůraznit, že v současném etickém diskursu je bohužel často opomíjen zásadní etický význam řady pojmů, jejichž prostřednictvím je analyzováno a definováno poznání, a to jak praktické, tak i teoretické. Řečeno jeho vlastními slovy: „povídám-li o ctnostech a nectnostech věděni, pak nikoli proto, že [bych se snad domníval]..., že jsou definovány vztahem k klíům lidského života, zajímá mne naopak, jak odpovídají důvodům, jež jsou založeny v normách [poznání].“¹

Jistě proto nepřekvapí, že ústřední téma, k němuž se autor v celé své knize z různých perspektiv vztahuje a které je i dle našeho názoru třeba vyzvednout, je otázka důvodu proč věřit. V této souvislosti uvedme, že již výše zmíněné intelektuální ctnosti a nectnosti jsou v rámci jeho koncepce definovány jako „formy

1 Engel, P., *Les vices du savoir. Essais d'éthique intellectuelle*. Marseille, Agone 2019, s. 88.

citlivosti a necitlivosti vůči těmto důvodům“.² Čtenář knihy Pascala Engela, na niž zde upozorňujeme, tedy nemůže být překvapen autorovou nekompromisní kritikou jakéhokoli relativismu týkajícího se pojetí pravdy. Ta nachází na jedné straně svůj výraz zejména v kritickém odmítání přístupů Foucaulta a jiných „relativistů“, zatímco na druhé straně se naopak odráží v pozitivních oceněních, jež je možno nalézt zejména v četných odkazech k Aristotelovi a Ciceronovi.

Závěrem ještě zdůrazněme neobvyklé bohatství literatury, o níž se Pascal Engel opírá a o níž vypovídá doslova záplava odkazů nejen za každou kapitolou, ale rovněž v četných poznámkách pod čarou.

Petr Horák

Fakulta filozofická Univerzity Pardubice
phorak88@gmail.com

² Tamtéž, s. 44.